

Sygn. akt I PK 310/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)
SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)
SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa M.K. i R.L.
przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.
z dnia 30 kwietnia 2015 r., sygn. akt VI Pa .../15,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód M.K. domagał się od pozwanej „M.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zasądzenia na jego rzecz kwoty 28.501 zł brutto tytułem

wynagrodzenia za czas przebywania na urlopie wypoczynkowym, kwoty 840 zł brutto tytułem ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, kwoty 23.523,13 zł brutto tytułem dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych. Natomiast powód R.L. domagał się od pozwanej zasądzenia na jego rzecz kwoty 33.824 zł tytułem wynagrodzenia za czas przebywania na urlopie wypoczynkowym, kwoty 1.532 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy oraz kwoty 26.158,91 zł tytułem dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 30 grudnia 2014 r. zasądził od pozwanej „M.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz powoda M.K. kwotę 11.624,36 zł brutto tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1a), kwotę 18.724,60 zł brutto tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1b), w pozostałym zakresie powództwo M.K. oddalił (pkt 2); zasądził od pozwanej na rzecz powoda R.L. kwotę 11.389,49 zł brutto tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 4a), kwotę 19.641,02 zł brutto tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 4b), oddalił powództwo R.L. w pozostałym zakresie (pkt 5) oraz nadał wyrokowi w punkcie 1 i 4 rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.500 zł (pkt 3 i 6).

Sąd Rejonowy ustalił, że powód M.K. był zatrudniony w pozwanej Spółce na stanowisku rzeźnika na podstawie kolejnych umów o pracę na czas określony, począwszy od dnia 14 kwietnia 2008 r. W umowach tych ustalono miesięczne wynagrodzenie zasadnicze godzinowe w kwocie 4,30 euro i część ruchomą w kwocie 1,10 euro, wskazując, że powoda obowiązuje 8 godzinna dobową normę czasu pracy i 40 godzinna tygodniowa norma czasu pracy w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nie przekraczającym 4 miesięcy. W dniu 29 grudnia 2008 r. strony zawarły umowę o pracę na czas nieokreślony z miesięcznym wynagrodzeniem w kwocie 1.276 zł, przy zachowaniu dotychczasowych norm czasu pracy. W okresach oddelegowania

powoda do pracy w Niemczech w dniach: 1 stycznia - 13 kwietnia 2009 r., 17 czerwca 2009 r. - 31 maja 2010 r. i 1 czerwca 2010 r. - 31 maja 2011 r. strony ustaliły wynagrodzenie godzinowe zasadnicze w kwocie 4,30 euro i częścią ruchomą w kwocie 1,10 euro, a od dnia 2 sierpnia 2011 r. do dnia 31 lipca 2012 r. wynagrodzenie godzinowe w kwocie 4,30 euro plus premia uznaniowa. Powód rozwiązał umowę o pracę na mocy porozumienia stron w dniu 12 grudnia 2011 r. Korzystał on z urlopu wypoczynkowego w dniach: 2 stycznia 2009 r., 23 lutego 2009 r., 23 marca 2009 r., 6 - 9 kwietnia 2009 r., 21 maja 2009 r., 18 - 19 czerwca 2009 r., 24 - 28 sierpnia 2009 r., 3 - 4 września 2009 r., 5 października 2009 r., 19 października 2009 r., 7 - 11 grudnia 2009 r., 3 - 5 marca 2010 r., 1 - 4 czerwca 2010 r., 18 - 22 października 2010 r., 23 - 29 grudnia 2010 r., 31 grudnia 2010 r., 22 kwietnia 2011 r., 1 czerwca - 1 sierpnia 2011 r., 5 - 6 września r., 7 - 9 września 2011 r., 5 - 12 grudnia 2011 r.

Powód R.L. był zatrudniony w pozwanej Spółce na stanowisku rzeźnika od dnia 2 września 2007 r. na podstawie kolejnych umów o pracę na czas określony. W umowach tych ustalono miesięczne wynagrodzenie godzinowe zasadnicze w kwocie 4,30 euro oraz część ruchomą w kwocie 1,10 euro, wskazując, że powoda obowiązuje 8 godzinna dobową normą czasu pracy i 40 godzinna tygodniowa norma czasu pracy w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesięcy. W kolejnej umowie na czas określony od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 28 lutego 2012 r. ustalone zostało wynagrodzenie w kwocie 1.276 zł brutto, przy zachowaniu dotychczasowych norm czasu pracy. W okresach oddelegowania do pracy w Niemczech w dniach: 4 maja 2009 r. - 30 kwietnia 2010 r., 1 maja 2010 r. - 30 kwietnia 2011 r. i 2 maja 2011 r. - 28 lutego 2012 r. powoda obowiązywało wynagrodzenie godzinowe zasadnicze w kwocie 4,30 euro i częścią ruchomą w kwocie 1,10 euro. Od dnia 1 marca 2011 r. do dnia 1 maja 2011 r. wynagrodzenie ustalono na poziomie najniższego wynagrodzenia krajowego. Powód rozwiązał umowę o pracę na mocy porozumienia stron w dniu 12 grudnia 2011 r. R.L. w okresie zatrudnienia w pozwanej Spółce korzystał z urlopu wypoczynkowego w następujących dniach: 2 stycznia - 23 lutego 2009 r., 6 marca 2009 r., 9 marca 2009 r., 30 kwietnia 2009 r., 21 maja 2009 r., 1 - 5 czerwca 2009 r., 9 - 10 lipca 2009 r., 10 - 14 sierpnia 2009 r., 9 października

2009 r., 19 października 2009 r., 2 grudnia 2009 r., 10 grudnia 2009 r., 4 - 8 stycznia 2010 r., 27 - 29 stycznia 2010 r., 18 - 19 marca 2010 r., 29 - 30 kwietnia 2010 r., 31 maja 2010 r., 1 - 4 czerwca 2010 r., 29 - 30 lipca 2010 r., 23 - 24 sierpnia 2010 r., 2 listopada 2010 r., 24 grudnia 2010 r., 31 grudnia 2010 r., 17 - 21 stycznia 2011 r., 1 marca - 30 kwietnia 2011 r., 2 czerwca 2011 r., 1 lipca 2011 r., 31 października 2011 r.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że regulamin wynagradzania pozwanej Spółki przewiduje w § 21 możliwość przyznania pracownikom nagród pieniężnych za szczególne osiągnięcia jak i nagród okolicznościowych. Wykonując pracę na terenie Niemiec powodowie od poniedziałku do piątku pracowali zwykle więcej niż 8 godzin dziennie, tj. po 9, a w soboty po 6, czasami 8 albo 10 godzin. W pozwanej Spółce nie prowadzono listy obecności odnotowującej rzeczywisty czas pracy. Powodowie zwykle otrzymywali wynagrodzenie miesięczne w kwotach wyższych niż wynikające z umowy o pracę, przy czym w miesiącach, w których korzystali z urlopów wypoczynkowych wynagrodzenie to było niższe. Powód M.K. w grudniu 2008 r. przepracował 18 godzin nadliczbowych, za które należne wynagrodzenie stanowi kwotę 85,94 euro, a w następnych latach odpowiednio: w 2009 r. 246,92 godziny nadliczbowe - 1.032,75 euro, w 2010 r. 296 godzin nadliczbowych - 1.081,36 euro, w 2011 r. 120 godzin nadliczbowych - 503,29 euro. Powód R.L. w 2009 r. przepracował 246,92 godziny nadliczbowe, za które należne wynagrodzenie stanowi kwotę 1.032,75 euro, a w następnych latach odpowiednio: w 2010 r. 296 godzin nadliczbowych - 1.081,36 euro, w 2011 r. 120 godzin nadliczbowych - 374,02 euro plus 160,59 zł brutto. Wynagrodzenie powoda M.K. za 96 dni urlopu wypoczynkowego wynosi kwotę 4.354,56 euro, a powoda R.L. za 104 dni urlopu kwotę 4.354,56 zł.

Sąd Rejonowy uwzględnił w całości wnioski opinii biegłej z zakresu księgowości i stwierdził, że powodowie wykonywali pracę w godzinach nadliczbowych, nie otrzymując z tego tytułu stosownych dodatków ani czasu wolnego. Wobec tego M. K. powinien otrzymać wynagrodzenie w kwocie 2.703,34 euro, co w przeliczeniu na złotówki w dniu wydania wyroku stanowiło 11.624,36 zł brutto (4,30 zł za euro), zaś R.L. w kwocie 2.488,13 euro plus 160,59 zł, co w przeliczeniu na złotówki w dniu wydania wyroku stanowiło 10.859,54 zł. Sąd

Rejonowy zaznaczył jednak, że przy przeliczeniu należności doszło do błędu matematycznego i w sentencji wyroku błędnie zasądzono na rzecz powoda R.L. tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych kwotę 11.389,49 zł. Sąd Rejonowy wskazał, że z list płac przedłożonych przez pozwaną nie wynika wypłata powodowi jakichkolwiek należności tytułem godzin nadliczbowych, a wypłacanie wynagrodzeń wyższych niż wynikające ze stawki określonej umową o pracę nie oznacza jeszcze wypłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe. Tym bardziej, że zgodnie z regulaminem wynagradzania pozwana Spółka mogła przyznawać pracownikom nagrody pieniężne za szczególne osiągnięcia. Sąd Rejonowy przyjął wariant opinii biegłej uwzględniający w zasądzonych kwotach tzw. stawkę ruchomą wynagrodzenia. Z dowodów wpłat na konta powodów wynika, że w każdym okresie otrzymywali oni wyższe wynagrodzenie niż wynikające ze stawek podanych w umowach o pracę. Zatem część ruchoma wynagrodzenia stała się ich stałym składnikiem wynagrodzenia.

Co do żądania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 171 k.p. i art. 172 k.p. oraz przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczególnych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14 ze zm., dalej jako rozporządzenie urlopowe z dnia 8 stycznia 1997 r.) podnosząc, że przeprowadzone postępowanie wykazało, iż powodowie nie otrzymali wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego. Zgodnie z cytowanym rozporządzeniem wynagrodzenie to nie było liczone wprost przy przyjęciu za podstawę do obliczeń średniego wynagrodzenia wypłacanego powodowi na konto, bowiem nie wlicza się do podstawy wyliczenia ekwiwalentu jednorazowych lub nieperiodycznych wypłat za spełnienie określonego zadania bądź za określone osiągnięcie. Powodowie otrzymywali od pozwanej właśnie takie należności w postaci premii uznaniowej jako świadczenia za określone osiągnięcie, stąd nie podlegały one wliczeniu do wynagrodzenia będącego podstawą obliczenia ekwiwalentu za urlop. Należne powodowi wynagrodzenie obliczane było jedynie przy przyjęciu wynagrodzenia wynikającego z umowy o pracę. Tak obliczone wynagrodzenie, zgodnie z opinią biegłej, wynosiło w przypadku M.K. 4.354,56 euro,

co daje kwotę 18.724,60 zł (4,30 zł za euro), a w przypadku R.L. - 4.567,68 euro, co daje kwotę 19.641,02 zł (4,30 zł za euro). Ponad te kwoty powództwa zostały oddalone.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwa. Wyrokowi zarzucono przede wszystkim naruszenie prawa procesowego, w szczególności: 1) art. 321 § 1 k.p.c. i art. 328 k.p.c. przez zasądzenie roszczenia powyżej żądania powodów i niezgodność treści uzasadnienia z treścią wyroku przez zasądzenie na rzecz M.K. kwoty 18.724,60 zł i R.L. kwoty 19.641,02 zł tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, podczas gdy ostatecznie z tego tytułu powodowie domagali się odpowiednio zaledwie 840 zł i 1.532 zł, 2) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 473 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na nierzetelnej i nieprawidłowej opinii biegłej sądowej, mimo że jest ona sprzeczna z obowiązującym prawem, orzecnictwem Sądu Najwyższego, pierwotnym zleceniem Sądu Rejonowego i z wnioskiem dowodowym pozwanej, 3) art. 217 § 1 k.p.c. i 217 § 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i 286 k.p.c. oraz art. 6 k.c. przez oddalenie wniosku pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego zgodnie z tezą dowodową zawartą w zarzutach do opinii, pominięcie wyliczeń załączonych do pisma zawierającego zarzuty do opinii, a także zeznań zawnioskowanych świadków, co uniemożliwiło pozwanej wykazanie zasadności swojego stanowiska, a także naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 105 k.p.

W dniu 28 kwietnia 2015 r. do Sądu Okręgowego w B. wpłynęło pismo procesowe pełnomocnika powodów z wnioskiem o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 1b przez zasądzenie na rzecz powoda M.K. kwoty 18.724,60 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty oraz w punkcie 4b przez zasądzenie na rzecz powoda R.L. kwoty 19.641,02 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty i o oddalenie apelacji w pozostałym zakresie. Do pisma pełnomocnik powodów radca prawny M.Ż. załączyła nowe pełnomocnictwa, datowane na dzień 24 kwietnia

2015 r., udzielone jej przez powodów do reprezentowania ich przed wszystkimi sądami we wszelkich sprawach przeciwko „M.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B..

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2015 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego: w punkcie 1b w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda M.K. kwotę 18.724,60 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1), w punktach 4a i b w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda R.L. kwoty: 10.359,54 zł brutto tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 2a), 19.641,02 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 2b), w pozostałym zakresie oddalił apelację (pkt 3) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję (pkt 4 i 5).

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności podniósł, że brak jest przesłanek z art. 379 pkt. 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. do stwierdzenia nieważności postępowania. Nie ma bowiem podstaw do uznania, by pełnomocnictwa procesowe z dnia 30 grudnia 2011 r. nie obejmowały roszczeń alternatywnych dochodzonych przez powodów pozwami połączonymi do łącznego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji. Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. i art. 328 k.p.c. w wyniku zasądzenia roszczenia powyżej żądań powodów i niezgodności treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku z treścią tego wyroku, Sąd Okręgowy przyznał, że treść sentencji wyroku nie koresponduje z uzasadnieniem stanowiska Sądu pierwszej instancji oraz materiałem dowodowym stanowiącym podstawę dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. Wobec tego, nie zmieniając kwot zasądzonych wyrokiem Sądu pierwszej instancji w punkcie 1b, dotyczącym powoda M.K. oraz w punkcie 4b, dotyczącym powoda R.L., Sąd Okręgowy zmienił określony w tych punktach tytuł prawny i w miejsce sformułowania: „ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy” wpisał tytuł: „wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy” uznając, że jest to omyłka pisarska, która jednoznacznie wynika z uzasadnienia wyroku i z zebranego materiału dowodowego. Tym samym, w ocenie

Sądu Okręgowego, zarzut uwzględnienia roszczenia powyżej żądania jest nietrafny, gdyż powodowie po ostatecznym sprecyzowaniu żądań domagali się tytułem wynagrodzenia za czas przebywania na urlopie wypoczynkowym odpowiednio: M.K. kwoty 28.501 zł brutto, R.L. kwoty 33.824 zł brutto. Sąd Okręgowy stwierdził, że w doktrynie wyraźna jest tendencja do rozszerzonej wykładni „oczywistej niedokładności”, wchodzącej w zakres instytucji sprostowania wyroku. Taka oczywista niedokładność ma miejsce w rozpoznawanej sprawie w oznaczeniu tytułu prawnego. Z tego względu, zdaniem Sądu Okręgowego, należało ją usunąć bowiem sąd, zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Zmieniając punkt 4a zaskarżonego wyroku w zakresie kwoty 11.389,49 zł, zasądzonej na rzecz powoda R.L. tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, przez wpisanie w jej miejsce kwoty 10.859,54 zł, Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd pierwszej instancji przeliczając należności z euro na złotówki dopuścił się błędu matematycznego, co sam przyznał. Skoro wyrok zaskarżony został apelacją pozwanej, to tę kwotę w oparciu art. 350 § 3 k.p.c. skorygowano, wpisując prawidłowo obliczoną należność z tytułu wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

Sąd Okręgowy za nieuzasadnione uznał zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c. i art. 277 k.p.c. oraz art. 473 § 1 k.p.c. i art. 217 § 1 i 2 k.p.c. i art. 286 k.p.c., ponieważ opinia biegłej jest rzetelna i prawidłowa, a Sąd pierwszej instancji oceniając ten dowód wysnuł logiczne wnioski w zestawieniu z pozostałym materiałem dowodowym. Wobec tego nie było koniecznym dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego.

Wyrok Sądu Okręgowego został w całości zaskarżony przez pozwaną skargą kasacyjną. Skarżąca domagała się uchylenia wyroku w odniesieniu do obu powodów w całości i jego zmiany przez oddalenie powództw w całości oraz zasądzenia na jej rzecz od każdego z powodów kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie uchylenia wyroku w stosunku do obu powodów i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie rażącego naruszenia przepisów postępowania, a w szczególności:

1) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 88 k.p.c. w związku z art. 89 § 1 i 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie apelacyjnego zarzutu nienależytego umocowania pełnomocnika powodów do dochodzenia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia urlopowego przed Sądem pierwszej instancji, który to zarzut obligował Sąd Okręgowy do stwierdzenia nieważności postępowania, a następnie do zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, z uwagi na fakt, że w postępowaniu pierwszoinstancyjnym powodowie nie zatwierdzili czynności swojego pełnomocnika w zakresie nieobjętym pełnomocnictwem i nie rozszerzyli zakresu udzielonego pisemnie pełnomocnictwa o dochodzenie wynagrodzenia urlopowego,

2) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 88 k.p.c. w związku z art. 89 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 207 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w wyniku nieuwzględnienia zarzutu braku należytego umocowania pełnomocnika powodów przed Sądem drugiej instancji i dopuszczenie uzupełnionego pełnomocnictwa (załączonego do pisma procesowego z dnia 24 kwietnia 2015 r.), mimo że powodowie nie zostali zobowiązani do jego złożenia, a Sąd Okręgowy nie udzielił zgody na złożenie tego pisma oraz pomimo że pismo nie zawierało wniosku o udzielenie zgody na jego złożenie; a także przez pominięcie, iż powodowie nie stawiając się na rozprawę odwoławczą - nie udzieli pełnomocnikowi pełnomocnictwa ustnie do protokołu, nie potwierdzili poczynionych przez niego czynności; przyjęcie pełnomocnictwa bez wezwania Sądu o uzupełnienie braku formalnego przez złożenie prawidłowego pełnomocnictwa,

3) art. 350 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w wyniku merytorycznej ingerencji w treść wyroku w trybie sprostowania jego niedokładności w sytuacji, gdy okoliczności sprawy nie pozwalały jednoznacznie przyjąć, że omyłka Sądu pierwszej instancji miała charakter oczywisty, a także przez sprostowanie „oczywistej omyłki pisarskiej” w formie wyroku, a nie postanowienia,

4) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak pełnego ustosunkowania się do apelacyjnych zarzutów naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 473 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 k.p.c., art. 6 k.c. oraz sporządzenie ogólnikowego uzasadnienia,

uniemożliwiającego ocenę prawidłowości toku rozumowania Sądu,

5) art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 187 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. przez uwzględnienie roszczeń powodów pomimo dokonania ustaleń faktycznych niezgodnych ze stanem faktycznym prezentowanym przez powodów, w szczególności przez oparcie rozstrzygnięcia na rażąco wadliwej opinii biegłej sądowej,

6) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 473 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przeprowadzenie jej sprzecznie z zebrany materiał dowodowy, z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, z pominięciem szeregu istotnych okoliczności, w oparciu o ustalenia, nie znajdujące podstawy w zebrany materiał dowodowy przez oparcie rozstrzygnięcia na nierzetelnej i nieprawidłowej opinii biegłej sądowej, mimo że jest sprzeczna z obowiązującym prawem i orzecnictwem Sądu Najwyższego, w szczególności w zakresie konieczności prowadzenia list płac z wyszczególnieniem płacy zasadniczej, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z dodatkami, wynagrodzenia urlopowego.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że Sąd Okręgowy dopuścił się rażących błędów proceduralnych polegających na pominięciu nienależytego umocowania pełnomocnika powodów przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji, na uznaniu, iż rażący błąd Sądu pierwszej instancji, polegający na zasądzeniu na rzecz powodów ekwiwalentu za niewykorzystany urlop w miejsce wynagrodzenia urlopowego stanowi oczywistą omyłkę pisarską, mimo że całokształt okoliczności sprawy wykluczał przyjęcie „oczywistości” omyłki Sądu, sprostowania jej w niewłaściwej formie, a także na nie odniesieniu się przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zasadniczej części zarzutów apelacji; sporządzenie ogólnikowego i niezrozumiałego uzasadnienia, w którym Sąd ten nie rozpatrzył merytorycznie zasadności stanowiska skarżącej, co finalnie doprowadziło do przyjęcia, że powodowie nie otrzymali całego należnego im wynagrodzenia, w tym wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz wynagrodzenia urlopowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz o

zasądzenie od skarżącej na rzecz każdego z powodów kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy, aczkolwiek nie wszystkie sformułowane w niej zarzuty są uzasadnione.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 88 k.p.c. w związku z art. 89 § 1 i 2 k.p.c., który sprowadza się do nieuwzględnienia nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji spowodowanej nienależytym umocowaniem pełnomocnika powodów. Zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozagę jedynie nieważność postępowania. Z przepisów tych wynika, że w postępowaniu kasacyjnym zarzut nieważności może dotyczyć bezpośrednio tylko postępowania przed sądem drugiej instancji. Skoro uchybieniem sądu drugiej instancji prowadzącym do nieważności postępowania przed tym sądem ustawodawca nadał tak istotne znaczenie, że są one uwzględniane przez Sąd Najwyższy niezależnie od przytoczenia stosownego zarzutu w ramach podstawy kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., to należy przyjąć, że przy ich wystąpieniu zbędne jest wykazywanie, iż mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 269/02, LEX nr 151640; z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05, LEX nr 182902; wyrok z dnia 10 stycznia 2006 r., I PK 96/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 326).

Inaczej jest natomiast z zawartym w skardze kasacyjnej zarzutem nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W judykaturze Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa stanowisko, że nieważność postępowania nieuwzględniona przez sąd drugiej instancji z urzędu lub na zarzut strony stanowi uzasadnioną podstawę skargi tylko wtedy, gdy miała znaczenie dla wyniku sprawy

(por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81; z dnia 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, s. 58; z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 262; z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, OSNP 2008 nr 3-4, poz. 27; z dnia 8 maja 2007 r., II PK 297/06, Monitor Prawniczy 2007 nr 11, s. 587; z dnia 22 lutego 2011 r., II UK 290/10, LEX nr 817531; z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 11/11, LEX nr 1043978; z dnia 14 maja 2012 r., I UK 376/11 LEX nr 1215130). Skoro bowiem skarga kasacyjna przysługuje od orzeczeń sądu drugiej instancji, to wyłączone jest bezpośrednie badanie w postępowaniu kasacyjnym naruszenia przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji, w tym prowadzących do nieważności postępowania. Kwestia ta może podlegać badaniu i rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy jedynie pośrednio, przez przytoczenie przez skarżącego w ramach drugiej podstawy z art. 398³ § 1 k.p.c. stosownego zarzutu naruszenia przez sąd odwoławczy art. 378 § 1 lub art. 386 § 2 k.p.c. i wykazanie, że to uchybienie sądu drugiej instancji mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

O ile skarżąca podniosła kasacyjny zarzut naruszenia wymienionych przepisów (art. 378 § 1 lub art. 386 § 2 k.p.c.), to w skardze zabrakło już stwierdzenia bądź chociaż próby wykazania, że naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W szczególności skarżąca nie wykazała, jaki wpływ na wynik sprawy miał mieć brak rozszerzenia przez powodów, w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, zakresu udzielonego pisemnie pełnomocnictwa o umocowanie do dochodzenia wynagrodzenia urlopowego, zwłaszcza, że Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powodów wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, czyli zakres osądu odpowiadał zakresowi pełnomocnictw z dnia 30 grudnia 2011 r. udzielonych pełnomocnikowi powodów do reprezentowania ich w sprawie „o wynagrodzenie za nadgodziny i ekwiwalent za urlop” (k. 9 i 10). Brak wykazania przez skarżącą, że uchybienie Sądu drugiej instancji w postaci naruszenia przez ten Sąd art. 378 § 1 lub art. 386 § 2 k.p.c. mogło mieć istotny wpływ na wynik rozpoznawanej sprawy skutkuje tym, że zarzut nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Rozważeniu podlega natomiast zarzut tej nieważności przed Sądem

Okręgowym, jako że Sąd Najwyższy bierze z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania przed sądem drugiej instancji (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Z tego względu w rozpoznawanej sprawie wchodzi w grę nieważność postępowania z powodu nienależytego umocowania pełnomocnika strony w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c., choć w zarzutach dotyczących nieuwzględnienia apelacyjnego zarzutu braku należytego umocowania pełnomocnika powodów przed Sądem Okręgowym skarżąca nie sformułowała bezpośrednio zarzutu naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c. Przepis ten dotyczy sytuacji, gdy w charakterze pełnomocnika występowała osoba, która mogła być pełnomocnikiem, lecz nie została umocowana do działania w imieniu strony, bądź istniały braki w udzieleniu pełnomocnictwa, lub gdy w charakterze pełnomocnika występowała osoba, która w ogóle pełnomocnikiem być nie mogła. Sąd Najwyższy w obecnym składzie stwierdza, że w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem Okręgowym z uwagi na wymienioną wyżej okoliczność. Skarżąca wskazując w tym zakresie na naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 88 k.p.c. w związku z art. 89 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 207 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. podniosła, że „Sąd drugiej instancji dopuścił do uzupełnienia pełnomocnictwa” załączonego do pisma procesowego powodów z dnia 24 kwietnia 2015 r. (odpowiedź na apelację) „mimo że strona powodowa nie została zobowiązana do jego złożenia, a Sąd drugiej instancji nie udzielił zgody na złożenie tegoż pisma”; ponadto powodowie nie stawiając się na rozprawę apelacyjną nie udzieli pełnomocnikowi pełnomocnictwa ustnie do protokołu oraz nie potwierdzili poczynionych przez niego czynności. Skarżąca zarzuca tym samym pominięcie przez Sąd Okręgowy nienależytego umocowania pełnomocnika powodów przed tym Sądem oraz kwestionuje dopuszczalność następczego potwierdzenia czynności procesowej przez stronę, a tym bardziej bez wezwania Sądu. Przedstawionemu stanowisku skarżącej przeczy jednak aktualna i jednolita linia orzecznicza Sądu Najwyższego, zapoczątkowana uchwałą w składzie 7 sędziów z dnia 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08 (OSNC 2009 nr 6, poz. 76; por. też postanowienie z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 33/10, LEX nr 738138, czy wyroki z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 316/10, LEX nr 787086; z dnia 23 maja 2012 r., III CSK 274/11, OSNC 2013 nr 2, poz. 23; z dnia 4 marca 2016 r., I CSK 218/15,

LEX nr 2015118). We wspomnianej uchwale z dnia 23 stycznia 2009 r. Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że brak należytej reprezentacji obejmuje także przypadek braku należytego umocowania pełnomocnika i ma charakter odrębny od pozbawienia strony możliwości działania (art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c.). Jeżeli przepis wyklucza wznowienie postępowania (art. 401 pkt 2 *in fine* k.p.c.), gdy strona przed uprawomocnieniem się wyroku potwierdziła dokonane czynności procesowe, to znaczy, że następce potwierdzenie czynności procesowych przez stronę jest dopuszczalne. W sytuacji, w której strona z takiej możliwości skorzystała, przyczyna nieważności o jakiej mowa w art. 379 pkt 2 k.p.c. zostaje usunięta ze skutkiem *ex tunc*, co powoduje brak podstaw do uchylenia wydanego w sprawie wyroku na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., a gdy wyrok się uprawomocni - brak podstaw do wznowienia postępowania (art. 401 pkt 2 *in fine* k.p.c.). W uzasadnieniu cytowanej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził także, że rozważania dotyczące następczego potwierdzenia czynności odnoszą się do wszystkich czynności procesowych dokonanych przez pełnomocnika procesowego działającego bez należytego umocowania, nie wyłączając środków odwoławczych, z wyjątkiem jedynie tych czynności procesowych, dla których istnieje przymus adwokacki.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy należy zauważyć, że do pisma procesowego z dnia 24 kwietnia 2015 r. (k. 595), stanowiącego odpowiedź na apelację, pełnomocnik powodów radca prawny M.Ż. załączyła nowe pełnomocnictwa, datowane na dzień 24 kwietnia 2015 r. (k. 600 i 601). Według treści tych pełnomocnictw została ona, jako dotychczasowy pełnomocnik powodów, upoważniona do reprezentowania ich „we wszelkich sprawach” przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Pełnomocnictwa zawierają jednocześnie potwierdzenie umocowania dla pełnomocnika do działania w imieniu powodów w toku całej sprawy prowadzonej przed Sądem Rejonowym w B. pod sygn. V P .../12. Zatem, jeśli nawet w sprawie pojawiły się wątpliwości co do zbyt wąskiego zakresu umocowania pełnomocnika powodów w pełnomocnictwach z dnia 30 grudnia 2011 r., bo obejmującego jedynie „sprawy o wynagrodzenie za nadgodziny i ekwiwalent za urlop”, to udzielone przez powodów pełnomocnictwa z dnia 24 kwietnia 2015 r. dla tej pełnomocnik - jeszcze przed uprawomocnieniem się wyroku Sądu pierwszej instancji - już w rozszerzonym

zakresie, obejmującym umocowanie do reprezentowania powodów „we wszelkich sprawach” przeciwko pozwanej Spółce, z jednoczesnym następczym potwierdzeniem dokonanych przez nią czynności procesowych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, wywołało skutek prawny, który upoważnia do przyjęcia, że czynności procesowe dokonane przez radcę prawnego M. Ż. przed Sądem pierwszej instancji, są prawnie skuteczne i jest ona należycie umocowana w postępowaniu przed Sądem Okręgowym jako sądem drugiej instancji. Brak w postaci nienależytego umocowania pełnomocnika strony ma bowiem, jak wskazano wyżej, charakter usuwalny, a strona może usunąć ten brak przez udzielenie danej osobie pełnomocnictwa i jednocześnie rozciągnąć jego skutki na wcześniejsze, dokonane przed jego udzielaniem czynności przez ich zatwierdzenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2000 r., IV CKN 1137/00, LEX nr 530702, czy uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008 nr 12, poz. 133). Takie zatwierdzenie czynności może nastąpić nawet w postępowaniu apelacyjnym i wówczas wyłączona jest możliwość przyjęcia nieważności postępowania na tej podstawie, że pełnomocnik nie był należycie umocowany (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1999 r., I CKN 1108/97, OSNC 1999 nr 9 poz. 158). W takim przypadku, usunięcie *ex tunc* przyczyny nieważności postępowania powoduje brak podstaw do wywodzenia z tej nieważności skutków przewidzianych w art. 386 § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., III CSK 274/11, OSNC 2013 nr 2, poz. 23). Nie można także zgodzić się z twierdzeniem skarżącej, że złożenie przez stronę odpowiedzi na apelację z uchybieniem terminu z art. 372 k.p.c. powoduje, że dołączone tam pełnomocnictwo nie jest skuteczne, skoro bez przeszkód mogłoby być złożone na rozprawie apelacyjnej (por. uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2012 r., III CZP 1/12, OSNC 2012 nr 10, poz. 114).

Uzasadniony jest natomiast podniesiony przez skarżącą kasacyjny zarzut naruszenia art. 350 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ w drodze sprostowania orzeczenia nie można dokonywać zmian w jego merytorycznej treści. W rozpoznawanej sprawie, w której powodowie domagali się zarówno wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz

powodów, poza wynagrodzeniem za pracę w godzinach nadliczbowych, poszczególne kwoty tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego skargą kasacyjną rozstrzygnięcia zauważył, że treść sentencji wyroku Sądu pierwszej instancji nie koresponduje z jego uzasadnieniem. Z tego względu, nie zmieniając kwot zasądzonych w punktach 1b i 4b, zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1b w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda M.K. kwotę 18.724,60 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty oraz w punktach 4a i b w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda R.L. kwotę 10.359,54 zł brutto tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty i kwotę 19.641,02 zł brutto tytułem wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 r. do dnia zapłaty. Sąd Okręgowy zmieniając tytuł prawny (wpisując w miejsce „ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy”: „wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy”) zasądzonych kwot w punktach 1a i 4a wyroku Sądu pierwszej instancji uznał, że jest to omyłka pisarska, która „jednoznacznie wynika z uzasadnienia wyroku i z zebranego materiału dowodowego”. Podkreślił przy tym, że w doktrynie wyraźna jest tendencja do rozszerzonej wykładni „oczywistej niedokładności”, wchodzącej w zakres instytucji sprostowania wyroku (art. 350 k.p.c.). W tej sprawie oczywista niedokładność miała miejsce w oznaczeniu tytułu prawnego i należało ją usunąć wobec zarzutu apelacji bowiem sąd, zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c., nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

Takie stanowisko Sądu Okręgowego nie zasługuje na aprobatę. Zgodnie z art. 350 § 1 k.p.c. sąd z urzędu może sprostować w wyroku niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. Jeżeli sprawa toczy się przed sądem drugiej instancji, sąd ten może z urzędu sprostować wyrok pierwszej instancji (art. 350 § 3 k.p.c.). Poprawienie wymienionych w art. 350 § 1 k.p.c. błędów, niedociągnięć czy oczywistych omyłek może polegać na sprostowaniu niewłaściwie użytych przez sąd wyrazów, błędów gramatycznych, nieprawidłowej pisowni (np. wadliwego oznaczenia imienia strony), błędów arytmetycznych, nazwy orzeczenia itp. W doktrynie podnosi się, że omyłka powinna być oczywista,

tn. powinna wynikać w sposób niewątpliwy z sentencji lub uzasadnienia (zob. H. Zadrożniak, Rektyfikacja orzeczeń w postępowaniu cywilnym, *Monitor Prawniczy* 2008, nr 21, s. 1139-1146; E. Marszałkowska-Krześ (w:) *Postępowanie cywilne*, H. Mądrzak (red.), Warszawa 2003). W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że sprostowanie nie może polegać na wydaniu orzeczenia o charakterze merytorycznym ani prowadzić do zmiany samego rozstrzygnięcia sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 1976 r., II CZ 11/76, LEX nr 7806; z dnia 20 sierpnia 1998 r., III CKU 35/98, LEX nr 1216932; z dnia 28 października 2004 r., III CZ 92/04, LEX nr 602720 czy wyrok z dnia 24 lipca 2002 r., I CKN 886/00, LEX nr 571810 oraz z dnia 12 kwietnia 2007 r., I PK 261/06, LEX nr 509048). Nie jest oczywistą omyłką w rozumieniu art. 350 § 1 k.p.c. wadliwe zastosowanie przez sąd przepisu obowiązującego prawa, choćby wadliwość ta była najzupełniej oczywista (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNC 1981 nr 6 poz. 115). Wprawdzie może się zdarzyć, że konkretne rozstrzygnięcie zawarte w wyroku zawiera błąd będący wynikiem pomyłki i nie jest zgodne z intencją składu sędziowskiego, jednak tego rodzaju błąd może być naprawiony jedynie w trybie zaskarżenia w toku instancji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1976 r., II CZ 97/76, LEX nr 7882 oraz wyrok z dnia 19 listopada 2015 r., IV CSK 764/14, LEX nr 1962543). Sprostowanie nie jest środkiem prawnym służącym korekcie rozstrzygnięcia co do istoty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2010 r., IV CSK 188/10, OSNC 2011 nr 7-8, poz. 86; z dnia 17 czerwca 2014 r., I CSK 422/13, LEX nr 1532772).

W kontekście powyższych wywodów należy wskazać, że dokonane w wyroku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie, które zmienia z urzędu orzeczenie Sądu pierwszej instancji w zakresie „oznaczenia tytułu prawnego”, nazwane „sprostowaniem” nie mieści się w hipotezie art. 350 § 1 k.p.c. W zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku Sąd Okręgowy zmienił bowiem orzeczenie Sądu Rejonowego zasądzając w miejsce „ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy” „wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy”, co w istocie prowadzi do zmiany rozstrzygnięcia istoty sporu, jak również do zmiany podstawy prawnej rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji. Ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy

dotyczy bowiem art. 171 § 1 k.p., zaś wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego (art. 172 k.p). Obliczenie ekwiwalentu za urlop następuje wprawdzie według tych samych zasad, jakie stosuje się przy obliczaniu wynagrodzenia urlopowego, określonych w rozporządzeniu urlopowym z dnia 8 stycznia 1997 r., ale wymaga to uwzględnienia koniecznych zmian, które wynikają właśnie z odmiennego charakteru ekwiwalentu w stosunku do wynagrodzenia za urlop (ekwiwalent jest świadczeniem jednorazowym, wypłacanym wyjątkowo - tylko wówczas, gdy dochodzi do definitywnego rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy przed wykorzystaniem przysługującego pracownikowi urlopu). Zwrócić również należy uwagę, że Sąd Okręgowy nie odniósł się w jakikolwiek sposób do zasadności obu tych roszczeń, mimo iż skarżąca w apelacji kwestionowała stanowisko Sądu pierwszej instancji, jakoby powodowi nie zostało wypłacone wynagrodzenie za czas urlopu wypoczynkowego.

Niezależnie od przedstawionej wyżej - niedopuszczalnej w trybie sprostowania - ingerencji przez Sąd Okręgowy w merytoryczne rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego, wadą obarczone jest również sprostowanie punktu 4a wyroku Sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy w punkcie 2 zaskarżonego skargą kasacyjną orzeczenia zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w jego punkcie 4a w ten sposób, że zasądził od skarżącej na rzecz powoda R.L. kwotę 10.359,54 zł brutto tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, w miejsce zasądzonej w pierwszej instancji z tego tytułu kwoty 11.389,49 zł. W uzasadnieniu tej „korekty” Sąd Okręgowy podał, że Sąd pierwszej instancji, jak sam przyznał, ustalając powyższą kwotę dopuścił się w błędzie matematycznego przy przeliczaniu należności z euro na złotówki. Dlatego, zdaniem Sądu Okręgowego, „należało i tę kwotę skorygować wpisując prawidłowo obliczoną należność tego powoda z tytułu wynagrodzenia za godziny nadliczbowe”. Dokonując oceny powyższego sprostowania (tj. dotyczącego punktu 4a wyroku Sądu Rejonowego) można przyznać, że tego rodzaju błąd matematyczny, wynikający, jak wskazały Sądy obu instancji, z błędu przy przeliczeniu walut, mieści się w zakresie pojęcia „błędów rachunkowych”, podlegających sprostowaniu przez sąd z urzędu w myśl art. 350 § 1 k.p.c. Przez błąd rachunkowy rozumieć należy błąd wynikający z niewłaściwego przeprowadzenia działań arytmetycznych, w szczególności błędne zsumowanie lub

odjęcie poszczególnych pozycji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1967 r., II CZ 48/67, OSNC 1968 nr 1 poz. 10). Niemniej jednak, stosownie art. 350 § 2 k.p.c., o sprostowaniu sąd orzeka w formie postanowienia, niezależnie od rodzaju prostowanego orzeczenia. Tymczasem Sąd Okręgowy zamiast wydać postanowienie prostujące oczywistą omyłkę wyroku Sądu Rejonowego w postaci błędu rachunkowego w zasądzonej na rzecz powoda R.L. kwocie 11.389,49 zł brutto tytułem wynagrodzenia za godziny nadliczbowe przez wpisanie w jej miejsce kwoty 10.359,54 zł, w rzeczywistości dokonał zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji, wykraczającej poza formę przewidzianą dla sprostowania wyroku.

Na uwzględnienie zasługują także przedstawione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak pełnego ustosunkowania się przez Sąd Okręgowy do apelacyjnych zarzutów naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 473 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 k.p.c., art. 6 k.c. oraz sporządzenie ogólnikowego uzasadnienia, uniemożliwiającego ocenę prawidłowości toku rozumowania Sądu. Zgodnie z utrwaloną linią judykatury wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. obowiązek sądu drugiej instancji oznacza w szczególności nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków, w tym wniosków dowodowych, których sąd ten nie musi uwzględnić, ale ma obowiązek się do nich odnieść w uzasadnieniu orzeczenia. Jest to istotne zwłaszcza wtedy, gdy w apelacji kwestionuje się ocenę dowodów i ustaleń poczynionych w pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 504/15, LEX nr 2054102; z dnia 16 maja 2014 r., II PK 226/13, LEX nr 1500666; z dnia 10 czerwca 2013 r., II PK 300/12, LEX nr 1341270; z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 314/11, LEX nr 1130158; z dnia 23 lutego 2010 r., II UK 194/09, LEX nr 590239 i powołane tam orzecznictwo). To oznacza, że w kontekście podniesionych w apelacji zarzutów, obowiązkiem Sądu Okręgowego było w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zamieszczenie wyводу dotyczącego opinii biegłej sądowej bowiem Sąd Rejonowy czyniąc ustalenia faktyczne co do konkretnej ilości godzin przepracowanych przez powodów oraz wysokości przysługujących im należności z tego tytułu, jak też z tytułu wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego, oparł się na tej opinii,

uznając ją za sporządzoną w sposób rzetelny i fachowy. Natomiast skarżąca w apelacji zarzuciła przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na nierzetelnej i nieprawidłowej opinii biegłej sądowej, która jest sprzeczna z prawem w zakresie, w jakim stwierdza konieczność prowadzenia list płac z wyszczególnieniem płacy zasadniczej, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z dodatkami, wynagrodzenia urlopowego; w zakresie, w jakim biegła powołuje się na możliwość wykazania wypłaty wszystkich składników wynagrodzenia tylko w oparciu o prawidłowo prowadzone listy płac, w czym opinia sprzeczna jest z pierwotnym zleceniem Sądu i wnioskiem dowodowym skarżącej. Opinii zarzucono także wewnętrzną niespójność, ponieważ biegła z jednej strony zarzuca pracodawcy brak rozbicia wynagrodzenia na poszczególne składniki, a z drugiej kwestionuje kwoty wynikające z rubryki „wynagrodzenie urlopowe”, brak obiektywizmu widoczny szczególnie w sposobie formułowania opinii i wniosków, przeprowadzenie oceny sprzecznie z regułami procesu dowodzenia oraz wyrażenie przez biegłą szeregu ocen prawnych i oceny dowodów. Jednocześnie skarżąca złożyła wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości - kadry i płace na okoliczność ustalenia, czy powodowie otrzymali całe należne im wynagrodzenie z racji dochodzonych tytułów, z uwzględnieniem, że otrzymywali wynagrodzenie zgodne umową o pracę, a część ruchoma stanowiła rodzaj premii uznaniowej, zważywszy, że dowód ten nie został dopuszczony przez Sąd Rejonowy.

W odniesieniu do tak obszernie sformułowanego zarzutu Sąd Okręgowy ograniczył się wyłącznie do stwierdzenia, że opinia biegłej była jednym z dowodów w sprawie oraz że Sąd pierwszej instancji „wyczerpująco uzasadnił swoje stanowisko dotyczące uwzględnienia w całości opinii głównej i uzupełniającej biegłej E. K., nie przekraczając granic swobodnej oceny tych dowodów”. Zarzut apelacji, że opinia była „nierzetelna i nieprawidłowa” Sąd Okręgowy skwitował stwierdzeniem, iż „biegła w opinii uzupełniającej z dnia 4 września 2014 r. merytorycznie odniosła się do zarzutów sformułowanych przez pełnomocników stron, precyzując swoje stanowisko i wskazując sposób obliczenia kwot należnych powodom z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych oraz wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego powołując także adekwatne orzecznictwo na poparcie

swoich twierdzeń”. Ponadto Sąd Rejonowy oceniając ten dowód wysnuł wnioski logiczne w zestawieniu z pozostałym materiałem dowodowym. Takie ogólnikowe odniesienie się przez Sąd Okręgowy do przedstawionych zarzutów oznacza, że Sąd ten nie rozważył konkretnych zarzutów apelacji dotyczących szczegółowo opisanych przez skarżącą zastrzeżeń do opinii powołanej w sprawie biegłej, co ma kluczowe znaczenie w sprawie, zważywszy, iż opinia tej biegłej stanowiła podstawę ustaleń faktycznych, jako że Sąd Rejonowy „odmówił wiary innym dowodom, w tym częściowo zeznaniom powodów (co do wysokości stawki ich godzinowego wynagrodzenia) oraz dokumentom przedstawionym przez pozwaną odnośnie wypłaty należności tytułem godzin nadliczbowych oraz wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego”, a ustalenia te zostały następnie podzielone przez Sąd Okręgowy w całości. Tym samym Sąd odwoławczy nie przeprowadził własnej oceny wiarygodności materiału dowodowego, na podstawie którego Sąd pierwszej instancji oparł swoje ustalenia faktyczne, a także nie ustosunkował się do materiału dowodowego przedłożonego przez skarżącą (potwierdzenia przelewów, paski wynagrodzeń, ogólne listy płac) celem wykazania, że powodowie otrzymali całe należne im wynagrodzenie za pracę, w tym za godziny nadliczbowe i za czas urlopu wypoczynkowego ani do zarzutów odnoszących się do wypłaty powodom wyższego niż wynikającego z umów o pracę wynagrodzenia. Skarżąca konsekwentnie zarzucała, że biegła w sporządzonej opinii pominęła kwoty wynikające z przelewów, przyjmując, że skoro nie zostały one uwidocznione w oddzielnej rubryce w liście płac, to nie wiadomo tytułem czego zostały wypłacone.

Uwzględnieniu nie mogły zaś podlegać kasacyjne zarzuty dotyczące naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., odnoszącego się do postępowania przed sądem pierwszej instancji, i to niezależnie od tego, że skarżąca nie powiązała go z zarzutem naruszenia art. 391 § 1 k.p.c., dotyczącego postępowania apelacyjnego, a którego powołanie jest wymagane dla skuteczności zarzutów naruszenia przez sąd drugiej instancji przepisów dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2010 r., II PK 260/09, LEX nr 590229). Przede wszystkim bowiem art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy jednoznacznie i bezpośrednio oceny dowodów, a zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące

ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Dlatego też powołany art. 233 § 1 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405; z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366; z dnia 10 czerwca 2014 r., I PK 309/13, LEX nr 1494015).

Zważywszy, że istotne zarzuty skargi kasacyjnej okazały się być uzasadnione, Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., pozostawiając Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

kc